

El poeta que encalçava l'aire*

ANTONI PLADEVALL I ARUMÍ

The poet who pursued the air

El dimecres 20 de desembre de 2023 el món de la cultura va perdre el poeta, rapsode, pintor i filòleg Anton Carrera i Busquets (Vic, 1943). Tenia 80 anys i el comiat entranyable i multitudinari que el poble de Sant Julià de Vilatorça (Osona) li va dedicar a manera d'homenatge va manifestar l'estima i l'agraïment que la gent li professava no només pel seu talent artístic, sinó també per la seva senzillesa, ironia, generositat i, sobretot, per la seva defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes. L'autor d'aquest article explica de passada la descoberta personal de la seva poesia tan elegant i ben mesurada, la influència intel·lectual de l'avi matern, Anton Busquets i Punset (1876-1934), i la seva tasca silenciosa i compromesa com a membre dels jurats de diversos premis literaris, entre els quals el Premi Montseny, que concedeix anualment l'Associació Amics del Montseny.

Paraules clau: Anton Carrera, Sant Julià de Vilatorça, poesia, premis literaris

On Wednesday, December 20th, 2023, the world of culture lost the poet, rhapsode, painter and philologist Anton Carrera i Busquets (Vic, 1943). He was 80 years old and the endearing and multitudinous farewell that the town of Sant Julià de Vilatorça (Osona) dedicated to him as a tribute reflected the regard and the gratitude that the community had for him, not only for his artistic talent but also for his naturalness, irony, generosity and, above all, for his defense of the Catalan language, culture and nation. The author of this article also explains the personal discovery of his so elegant and well-measured poetry, the intellectual influence of his maternal grandfather, Anton Busquets Punset (1876-1934), and his silent and committed role as a jury member of the various literary awards, including the Montseny Prize, awarded annually by the Association of Friends of the Montseny.

Keywords: Anton Carrera, Sant Julià de Vilatorça, poetry, literary prizes

* Dedicat *In memoriam* a l'amic Anton Carrera i Busquets (1943-2023), aquest article és una ampliació de la peça breu d'urgència que va aparèixer, sota el mateix títol, al bisetmanari *El 9 Nou* el divendres 29 de desembre de 2023.

Les darreres hores de la tardor de 2023 van ventar-nos, cruels i intransigents, que el poeta, rapsode, pintor i filòleg vilatorbí Anton Carrera i Busquets se n'havia anat a mesurar i a dir versos amb la seva inconfusible veu greu –actoral– a una altra banda. La seva partida, tan sobtada, ens va deixar ben aclaparats i de seguida ja vam enyorar-ne les dosis generoses de saviesa, humor i afecte que tothora ens havia regalat.

El multitudinari i entranyable acte de comiat que el dissabte 23 de desembre la vila de Sant Julià de Vilatorba (el seu terror de sang: la seva petita gran pàtria) li va dedicar a manera d'homenatge espontani va donar la mesura exacta de l'estima, l'admiració i l'agraïment que familiars, amics i veïns li professaven vivament a causa de les virtuts manifestes que havien definit sempre el seu tarannà: la senzillesa, la bonhomia, l'afabilitat, la ironia, la generositat, l'educació, el lliurament, el compromís, el talent poètic, rapsòdic i pictòric i, per damunt de tot, la seva relació d'amor indestructible envers la llengua, la cultura i la nació catalanes. Les intervencions emocionades de l'exbatlle i amic Joan Carles Rodríguez, de la batllessa actual Marta Cornellas, de la representant d'Òmnium Cultural Marta Marly i de la seva neboda Mònica Carrera en nom de tota la família, així com la vibrant cantada final de tres caramelles a càrrec del cor de caramellaires del Roser, per a qui el finat havia compost les lletres d'una vintena de cançons, van convertir el mossec de l'absència feridora en el bàlsam reparador que atorga sempre la memòria viva d'una persona apreciada i van propiciar, així, l'enlairament sincer d'Anton Carrera a la condició de poeta popular, de manera que ja va quedar situat al mig de la sendera que mena al reconeixement públic que el temps destina als esperits selectes que milloren la comunitat a la qual pertanyen.

En el decurs de l'acte al Saló Catalunya, molt aviat els assistents vam copsar, i en acabat vam compartir a peu dret a la sortida del local, que el record del vilatorbí il·lustre segurament no pararia de créixer per la qualitat evident del seu llegat literari i humà, i que la seva figura podia merèixer, si més no, una bona embosta de la popularitat de què van gaudir els seus admirats Jacint Verdaguer i Miquel Martí i Pol, amb els quals ja deu fer temps que ha entaulat –no ens hauria de venir gens de nou– la primera i apassionant tertúlia poètica. No ens vam equivocar gaire en el pronòstic, perquè pocs mesos després del seu decés ja va arribar el primer senyal d'aquest reconeixement a càrrec de l'Ajuntament de Sant Julià de Vilatorba, que va premiar l'aportació a la literatura, l'art i la cultura en general del seu escriptor més rellevant amb la inauguració, la Diada de Sant Jordi de 2024, de la nova Biblioteca Anton Carrera, un establiment cultural tan preciós com actiu que és el resultat de la remodelació integral de l'edifici municipal conegut popularment com l'Arca de Noè i que, val

a dir, organitza múltiples activitats adreçades a tota mena de públics, entre altres el parell de clubs de lectura molt animats i concorreguts –en dono fe en qualitat d'assistent puntual– Guillerries i Arca de Noè.

Anton Carrera a la seu d'*El 9 Nou* durant la promoció del seu darrer llibre de versos *Aiguaneix* (Foto Albert Llimós, 2020).

He de dir que, per raons cronològiques, la gent de la meva generació no vam poder ser testimonis de la lectura rapsòdica de la seva pròpia poesia que, com a participant actiu en el fenomen de la Nova Cançó, va practicar arreu de Catalunya amb la celebració de més de quatre-cents recitals a les acaballes dels anys seixanta i la primera meitat dels setanta, però personalment confesso que, mentre cursava el batxillerat i durant l'època universitària, vaig anar rendint-me feliçment davant les construccions verbals tan pulcres i rítmiques d'obres poètiques primerenques com *Tribu* (1973), *Volum inevitable* (1977), *Les gestes essencials* (1979) o *Nívia* (1981); efusions tan íntimes com ben mesurades que posteriorment van trobar la seva coronació lírica en reculls de maduresa absoluta com *Tamariu* (1986), *Cementiri de déus* (1987), *Tremp d'or* (1991), *En llista d'espera* (1998), *(En) raonar* (2000), *Em sé deutor de tu* (2011) i *Aiguaneix* (2020), el lliurament que tanca la seva producció poètica i que inclou peces d'una sensibilitat molt delicada i d'una inversió lèxica rellevant com, per exemple, «Flonjor de ploma», un poema heptadecasíl·lab de ritme binari implacable que Carrera, atent com era a qualsevol manifestació de la natura, dedica a un

ocell tan petit com l'ull de bou o mosquiter i li infòn, de passada, volada metapoètica:

«El niu de l'ull de bou és una peça
esfèrica de molsa relligada.
La seva rodonesa acollidora
té només un forat menut d'entrada
que dóna accés al seu secret més íntim.
Un cop a dins, tot és flonjor de ploma.
Com un niu d'ull de bou, així el poema».

No puc estar-me de remarcar, tanmateix, que guardo un record memorable dels seus primers llibres, especialment d'un poemari de verb vibrant com *Les gestes essencials*, el cinquè de la seva trajectòria poètica, que vaig adquirir a la llibreria la Tralla de Vic i que, llegit amb un gran deler abans de la vintena, va impactar-me molt. Inclòs dins el catàleg selecte de la col·lecció «Paraula Menor» de l'editorial Lumen, dirigida per Ricard Torrents, el volum feia companyia no només a obres primerenques de Marta Pessarrodona, Francesc Parcerisas o Josep Albanell, sinó a títols emblemàtics (originals o traduccions) de cinc altres autors osonencs: *Carta al pare*, de Franz Kafka, a càrrec de Torrents mateix; *Eixarms*, de Segimon Serrallonga; *Laves, escumes*, de Lluís Solà i Sala; *Traduccions de Paul Celan*, a càrrec d'Antoni Pous; i *Contes de la vila de R. i altres narracions*, de Miquel Martí i Pol. La pulsio amorosa, la meravella del paisatge, el vitalisme descordat i un cert deix panteista caracteritzen la quarantena de poemes de què es compon, entre els quals brilla amb llum pròpia el que dedica als seus pares, «Puiglagulla», una descripció magnífica -intensa- d'un dels paratges vilatortins que s'estimava més. Els seus setze decasíl·labs ben escandits condensen la volada metafòrica, la imatgeria potent, la riquesa lèxica, el ritme martellejant i la bella plasticitat -benefici col·lateral, sens dubte, de la pràctica pictòrica- de la seva art poètica:

«Rost ensagnat d'argila, cimadal,
palau d'ocells vetllant fresses llunyanes,
indrets d'obaga, recs només remor
i tremolor de pètals a les branques.
Per laberints d'escorça sortiré
amb un buirac de brins a encalçar l'aire.
Treva del vent, silenci adolorit,
breu contrapunt de fulles a la dansa.
Clapa de llaura, terra a punt de gra,
reclama el gest rabent i la mirada!
Revé l'oreig que munta pels barrancs
i torna tot l'herbei a batre d'ales.
Frescor de cova feta d'entrellum:

al clot de pedra cauen cristalls d'aigua.
S'ajoca l'or, esment del capaltard,
llençols de boira colguen l'ampla Plana».

L'ascendència cultural i artística de l'avi matern, el poeta i mestre Anton Busquets i Punset (Sant Hilari Sacalm, 1876-Calders, 1934), sobre el seu capteniment poètic és inapel·lable. Col·laborador de la revista setmanal *Juventut* (1900-1906) i membre d'una colla de lletraferits joves i inquiets que feren costat a Jacint Verdaguer durant els convulsos darrers anys de la seva vida, Carrera s'hi referia sempre amb molt de respecte i admiració i en lamentava la mort prematura, escaiguda nou anys abans del seu naixement, circumstància que l'havia privat de conèixer-lo i tractar-lo personalment, de manera que no li va quedar cap altre remei que descobrir el seu talent a través de la lectura emocionant de les seves obres,¹ de les quals va heretar, sens dubte, la capacitat de fascinació per la natura i la portentosa riquesa lèxica. Potser no ha de sorprendre, així, que el susdit *Aiguaneix* contingui un poema que canta la flor de la ginesta amb el títol de «Lliroia», que és com es titula, exactament, el primer llibre de versos de l'avi, publicat als dinou anys per l'impressor ripollès Ramon Bonet.

Cal destacar, altrament, un hàbit compartit per tots dos: la inclinació a participar en certàmens literaris de tota mena, sobretot en Jocs Florals, i a guanyar-hi diversos premis o accèssits. L'avi va acumular, quantitativament, molts més triomfs, tots durant el període 1900-1914 i a vegades plantant cara a rivals tan severs com Josep Carner i Jaume Bofill i Mates, emportant-se premis, accèssits o premis extraordinaris en els certàmens jocfloralescos de Barcelona, Sants, Sant Vicenç de Sarrià, Girona, Olot i Cornellà de Llobregat,² però el nét el va superar en clau qualitativa bo i sumant tres premis als Jocs Florals de Barcelona (l'Englantina d'Or amb «Estirp» el 1977, la Viola d'Or i d'Argent amb «Qui si no tu?» el 1983 i una altra Englantina amb «Ausa, la dels turons» el 1991), circumstància que li va valer, com corresponia, la proclamació automàtica de Mestre en Gai Saber.

Val a dir, així mateix, que l'amistat llarga i profunda que Anton Carrera va cultivar amb dos altres poetes osonencs com Pilar Cabot (Vic, 1940-2017) i Jacint Sala (Manlleu, 1945-2022) va animar el tercet líric a temptejar

1 Ell mateix, no endebades, fascinat per l'aura intel·lectual d'un familiar tan directe, va estudiar-ne el llegat poètic i cultural i el donà a conèixer en diversos articles, entre els quals destaquen els següents: «Anton Busquets i Punset, pedagog», dins A. BUSQUETS I PUNSET, *Del meu viure rural: narracions*, Manresa: Follet 1998, pp. 7-11; «Qui va ser Anton Busquets i Punset?». Glossa del personatge en l'acte d'obertura de l'Any Busquets i Punset. Sant Hilari Sacalm, octubre 2004 (fulletó de 16 pàgines); i «Anton Busquets i Punset i els Jocs Florals», *Quaderns de la Selva*, 17 (2005), pp. 41-49.

2 Cf. Anton CARRERA I BUSQUETS, «Anton Busquets i Punset i els Jocs Florals», *Quaderns de la Selva* 17 (2005), pp. 41-49.

excepcionalment el territori de la prosa narrativa amb la publicació del volum *O no* (2011). Prologat pel reconegut escriptor manlleuenc Jordi Puntí, Carrera hi signa els relats *Territori de guilles*, *Les semblances confonen* i *La lírica del cor*, que adopta l'aire d'un assaig a través del qual l'autor, professor experimentat de literatura catalana durant tres dècades, demostra d'una manera molt original la seva coneixença àmplia de les nostres lletres tan antigues com modernes.

Anton Carrera en plena deliberació del jurat del premi Miquel Martí i Pol 2018. L'acompanyen Lluïsa Julià, Roger Canadell i Antoni Pladevall (Foto Fundació MMP, 2018).

Una faceta que no sol recollir el currículum de cap escriptor és la de jutge literari, una activitat de poc lluïment i, sovint, de nul·la gratificació econòmica que Anton Carrera va practicar tanmateix amb rigor, ofici i constància en qualitat de membre de diversos jurats de certàmens literaris osonencs com el Memorial Anna Dodas i Noguer de Folgueroles, el Jacint Verdaguer de Poesia de Calldetenes, el Miquel Arimany de les Masies de Roda, el Premi Literari Montseny de Viladrau i, per desig exprés de l'autor d'*Estimada Marta*, el Premi Miquel Martí i Pol de Roda de Ter des del mateix any de la seva fundació, el 1985, de manera que va encadenar, sense cap interrupció, trenta-nou edicions seguides; que és com dir que va valorar i va ajudar, doncs, a emergir trenta-nou autors, sovint poc coneguts o directament inèdits. Vaig tenir la sort de compartir-hi jurat durant les darreres deu edicions del premi rodenc (2014-2023) i dono fe que els seus extensos coneixements de la mètrica, la prosòdia i la tradició lírica catalana i universal no deixaven indiferent ningú. Els comentaris ponderats

i educats sobre la vàlua o les deficiències que dedicava a les obres aspirants eren seguits amb un gran respecte per la resta del jurat perquè revestien el segell inapel·lable d'*auctoritas*.

No podem acabar de parlar d'aquesta faceta sovint invisible que sobrecarrega la tasca de molts homes i dones de lletres sense subratllar la relació estreta que Anton Carrera va mantenir amb l'Associació Amics del Montseny, l'entitat cultural fundada a Viladrau que, d'ençà de 1983, convoca el Premi Literari Montseny i, d'ençà de 1986, també publica anualment les singulars i esperades *Monografies del Montseny*. L'agost de 1986, justament, un jurat integrat per Marià Manent, president, Salvador Millet i Bel, Llorenç Gomis, Jesús Masferrer i Eugeni Bofill, secretari, li atorgà el IV Premi Montseny per l'aplec «Tannkas del Montseny»;³ el 1991 fou declarat finalista de la novena edició per la quarantena de decasíl·labs intitulats «Montseny crespuscular»;⁴ el 1995 s'incorporà al jurat en qualitat de vocal i, a partir de 2019 i fins al 2023, hi exercí com a secretari.

Un moment de l'homenatge que es va tributar a Anton Carrera durant l'entrega del premi Montseny 2024. A la taula presidencial l'alcaldessa de Viladrau, Margarida Feliu i, al costat del quadre, la presidenta de l'Associació Amics del Montseny, Arola Campaña, Anna Carrera, i l'artista Toni Ortiz (Foto Oscar Farrerons, agost 2024).

3 Les divuit tankes guanyadores foren publicades dins l'opuscle *IV Premi «Montseny»*, Viladrau, Associació d'Amics del Montseny, 1987, pp. 17-19.

4 El poeta i amic manlleuenc Jacint Sala, justament, s'emportà el premi per la cantata «Allà dalt». Els altres finalistes foren Joan Asensi, Albert Jané, Jordina Nadal i Isidre Julià.

La seva dedicació i el seu compromís constant, doncs, amb el premi montsenyenc van durar exactament vint-i-nou anys,⁵ cosa que justifica de sobres que l'Associació Amics del Montseny li tributés, el dissabte 3 d'agost de 2024, un sentit homenatge en el decurs del lliurament del premi anual amb la participació de l'artista Toni Ortiz, que va pintar en directe un retrat molt reeixit d'Anton Carrera, i de la seva filla Anna, que va recordar el pare amb un gran respecte i emoció i va agrair la deferència que rebia dels seus estimats amics de Viladrau.

5 Durant aquestes gairebé tres dècades foren companys seus de jurat les persones següents: Salvador Millet i Bel, Llorenç Gomis, Jacint Sala, Pilar Cabot, Ernest Torra i Eugeni Bofill mentre va exercir com a vocal; i Imma Gómez, Víctor Pallàs, Viorica Chiric, Joan Marcé i Àngela Asenjo quan n'era el secretari.